

De Standaard

RECENSIE DOOR FLORIS BAEKE
21 september 2025

Stany Crets' 'Groenten uit Balen': de karikatuur wint van de sociale kritiek ★★★★★

Stany Crets brengt de ultieme Vlaamse theaterklassieker opnieuw tot leven met een Kempisch sterrenensemble dat niet teleurstelt. Maar doe je een monument echt eer aan door op veilig te spelen?

Als leraar in Balen maakte Walter van den Broeck in 1971 de staking in de zinkfabriek Vieille Montagne van dichtbij mee. Noem zijn *Groenten uit Balen* dus gerust een soort verhalend documentair theater, dat de Vlaamse arbeider toonde hoe het mogelijk was om collectief in opstand te komen tegen de machtige fabrieksbazen.

Regisseur en Turnhoutenaar Stany Crets bracht voor deze revival een cast vol Kempische kleppers samen. Dat werpt sappige vruchten af: hun spelplezier en volkse tongval brengen de snedige dialogen van Van den Broecks meesterwerk helemaal tot leven. Het gezin van kostwinner Jan Debruycker (Ben Segers) staat op losse schroeven. Er is de negen weken lange staking in de fabriek – onvoorstelbaar voor het gezin waarin werken (na sakkeren op elkaar) de hoogste deugd is, vooral bij monde van de cynische bompa (Koen De Bouw). Daarbovenop komt de al even ongewenste zwangerschap van dochter Germaine (Lien Thys).

© Luk Monsaert

Medeverantwoordelijke daarvoor is brave borst Luc (Keoni Blockx), die zijn Leuvense rechtenfaculteit voor Balen inwisselde uit solidariteit met de werkweigeraars. Hij doet haar dromen van een leven voorbij de “cité”, en ook huismoeder Claire (Tania Van der Sanden) ziet zo’n leven van “chauffage en tapis-plain” wel zitten. Van der Sanden blinkt uit met haar unieke gevoel voor komische timing en zinsnedes die blijven hangen. “Euw dochter zit vol”, zo kondigt ze nogal prozaïsch de toestand van haar dochter aan.

Folklore

Crets kiest er zowel in verhaal, setting en kostuums voor om netjes in 1971 te blijven. Die eerbiedige aanpak vermijdt artistieke risico’s. Waarom ensceneert Crets *Groenten uit Balen* zo “op de letter”, zoals Claire het een aantal keer geestig formuleert? De drastische staking, de precaire situatie van de familie, het lood dat de fabriek in hun bloed loost, de schaamte over het ongewenste kind: het lijkt allemaal folklore, een curiosum uit een ‘tijd van toen’. Onterecht, en enigszins jammer, dat de lach en de karikatuur het zo vaak halen van de rauwheid of de sociale kritiek.

© Luk Monsaert

Uiteraard: Van den Broecks klassieker zit ook vol humor, maar wel als smeermiddel voor een sociale verontwaardiging. In 1972 sneden de grappen dieper, want de miserie was toen maar al te herkenbaar. Hoe zou een familie Debruycker in 2025 eruitzien? Een Turnhouts gezin in armoede dat in de bureaucratische mallemolen geen sociale woning krijgt? Een Palestijnse tiener zonder papieren die noodgedwongen voor een hongerloon als maaltijdbezorger voor een Amerikaanse app moet werken? *Groenten uit Balen* is onvervalste Vlaamse canon – dat voel je alleen al aan de publiekswarmte en de uitverkochte zalen. Dat repertoire opvoeren is belangrijk: het toont welke conflicten en vragen generaties vóór ons bezighielden, om in dat licht des te scherper naar onszelf te kunnen kijken. Maar bij een te gehoorzame reconstructie, hoe amusant ook, ontbreekt dat laatste, en

dan blijft één vraag hangen: En nu?
Groenten uit Balen